

Kejser Augustus og Cæsars komet.

Augustus. Sølvdenar fra år 27. fvt. med stor komet på bagsiden.

Allerede i oldtiden Rom har herskerne på udspekuleret vis benyttet sig af propaganda for at fremme deres interesser. Et udmærket eksempel herpå er kejser Augustus (27 fvt -14 evt.), da han forstod at udnytte tilsynekkomsten af en komet til at legitimere sine krav på magten. I numismatisk sammenhæng er dette ganske interessant, da det er årsagen til en række mønter fra Augustus, der på bagsiden tydeligt viser en stjerne eller en komet.

Fra ca. år 17 fvt. kendes en denar (sølvmønt) med en stor komet samt teksten DIVUS IULIUS på bagsiden (figur 1). Denne denar kendes i 4 varianter (ansigt th/tv; tekst h/v el. op/ned) og er den mest kendte mønt med komet-motiv fra antikken (Sear 484;RIC 253;RSC1 Augustus 97-101). Fra ca. samme tid kendes også en anden denar med en komet afbildet. Møntmester M. Sanquinius lod på dette tidspunkt en mønt præge med både Augustus og Cæsars billede. Over Augustus hoved ses en lille komet med en tydelig hale! (RIC 142, RSC1 1 (side 112)). Denne mønt er meget sjælden. Se figur 2.

Men for at forstå baggrunden for motiverne skal vi se på den historiske baggrund. Vi må tilbage til d. 15. marts år 44. fvt., nemlig til den dag, hvor Julius Cæsar blev myrdet. Han blev antagelig myrdet fordi han ville genindføre monarkiet i Rom, der jo på det tidspunkt var en republik. Hans død efterlod et magt-tomrum i Rom og gjorde plads til en magtkamp imellem hans adoptivson Octavian (da kun 19 år gammel) og Marcus Antonius (83-30 fvt.), folketribun og konsul under Cæsar. Bemærk at Octavian er den samme person som kejser Augustus!

Augustus er en titel, der senere (d. 16/1 år 27 fvt.) af Senatet blev tildelt Octavian og som betyder "den ophøjede". Efter at være blevet adopteret af Cæsar antog han officielt navnet Caius Julius Caesar Octavianus. Som et led i magtkampen forsøgte Octavian at vinde den romerske befolknings gunst, bla. ved for egen regning at afholde nogle store festlege.

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion/ Kommission:

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
jensmadsen@moneta.dk
Tlf.: 74 44 95 63

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.
Tlf.: 74 43 34 82

Fakjaer@mail.tele.dk

Brevbud:

Ved brevbud betales 3% i
salær og evt. porto.

Faste brevbud skal være
fremme dagen før auktionen.

Modtages af
H. C. Deele
Genner Bygade 29
6230 Røde Kro
Telefon 74 66 49 50
hansdeele@bbsyd.dk

Oplag: ca. 110 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

Disse var allerede af Cæsar blevet indført i september år 46 fvt. til ære for gudinden Venus. Octavian videreførte legene, men ændrede navnet til "Ludi Victoriae Caesari" (den sejrriige Cæsars lege) samt rykkede dem frem til juli måned. Årsagen dertil er usikker, men den mest sandsynlige grund er at Octavian ønskede at forbinde sit navn mere med Cæsars fortsatte popularitet ved at ære ham og hans eftermæle. Kort tid forinden havde det romerske senat besluttet at ændre navnet på årets 7. måned fra Quintilis til Juli(us) til ære for Julius Cæsar. Det var netop under disse lege at en komet viste sig på himlen. Ifølge nogle af de overleverede kilder opfattede folket kometen som et positivt tegn, nemlig at Cæsars sjæl var blevet optaget blandt guderne. Octavian var ikke sen til at udnytte denne situation til at legitimere sig selv som Cæsars retmæssige efterfølger, idét det jo åbenbart var Cæsars vilje. Derfor viste kometen sig jo under legene til ære for Cæsar! Octavian havde forud for legene i nogen tid forsøgt at få senatet til at ophøje Cæsar til en gud, men det blev modarbejdet af bla. Marcus Antonius og Cæsar-fjendtlige kredse. Nu var den generelle holdning hos folket at Cæsar var blevet ophøjet til en gud, som Octavian ønskede.

*M. Sanquinius. Mønt med Augustus og Cæsars billede,
samt lille komet over Augustus hoved.*

I alt kendes 13 kilder, der omtaler kometen. Se reference 2. Den vigtigste kilde er Augustus selv, der i sine Memoirer fra ca. år 24 fvt. (altså ca. 20 år senere) skriver "*Ipsi ludorem meorum diebus sidus crintium per septem dies in regione caeli sub septentrionibus et conspectum*" = [netop på dagene for mine lege var en komet (stjerne) synlig over en periode på 7 dage, i det nordlige hjørne af himlen.]

Medlemssalg nr. 465
tirsdag den 10. april 2018

Nr	Medl		Kons	Opr. Pris	
		Sedler			
1	38	DK Kristiansfelt 50 pf. Dobbelt tryk nr. Si. 62	0	45	
2	38	DK Løgumkloster Variant ½ 1 tal i nr. Si. 67	0	45	
3	38	DK Sottrup 50 pf. Si. 81A	0	20	
4	38	DK Sottrup 50 pf. Si. 81A	Lot	20	
5	38	DK 5 kroneseddel 1959 Si. 129	1	10	
6	38	DK R.K.K. seddel 20 Reichmark Si. M 5	1-1+	20	
7	38	DK JAK 5 andele 5 krone Si. 3	1	45	
8	38	DK JAK 10 andele 10 krone blanket Si. 4	0	75	
9	38	DK JAK 10 andele 10 krone uden stednavn Si. 9 0	0	75	
10	38	Sverige 5 kroneseddel 1923	1	25	
11	38	Sverige 5 kroneseddel 1952	01	20	
12	83	DK Tønder 4 sk og 12 sk 1812 Sieg side 189	0, 01	1200	
13	115	17 stk sedler hele verden	Lot	10	
14	115	D 6 stk notgeld	Lot	hb	
15	115	10 stk sedler hele verden Incl plastseddel fra Malaysia	Lot	hb	
16	7	DK Tønder 4 sk Sieg side 189	01	400	
17	7	DK Tønder 12 sk 1812 Sieg side 189	01	400	
18	7	DK 10 kr 1972 A0722M Si139	0	10	
19	7	DK 20 kr 1979 A0791J Si140	0	20	
20	7	DK Aabenraa 25 pf, 50 pf Si1, 2	0	Hb	
21	85	DK 10 kr 1978 B8781H Si139	0	15	
22	85	DK 100 kr 1989 D7891F R. Mikkelsen Si142	0-01	110	
23	85	DK 100 kr 1995 F5951A Jens Thomsen Si143	0	150	
		Mønter			
24	38	Sverige 2 krone 1913	1-1+	45	
25	38	Sverige 2 krone 1924	1-1+	45	
26	38	Grønland 25 øre uden hul 1926	01	65	
27	38	Grønland 25 øre med hul 1926	1+	90	
28	38	Grønland 50 øre 1926	1+	45	
29	38	Grønland 1 krone 1926	1+	45	
30	38	DK 2 skilling 3.2-H36B bulet 1761	1-1+	70	

31	38	DK 10 øre	1905	01	45	
32	38	DK 10 øre	1922	1+	195	
33	38	DK 1 krone	1941	01	95	
34	38	DK 1 pose poletter		Lot	20	
35	38	DK Kgl. Møntsæt	2008	0	95	
36	38	DK Kgl. Møntsæt	2010	0	95	
37	38	DK Kgl. Møntsæt	2015	0	95	
38	38	DK Kgl. Møntsæt 10 stk. Tårnmønter 2002-2007		0	275	
39	38	Hong Kong ½ dollar falsk	1868	1+	45	
40	38	mini pave medalje jub.	1884-1909	1++	25	
41	38	D 1 Heller Sachsen KM 1002.1	1779	1+	20	
42	38	D 50 pf. Egekrans	1877	1	20	
43	38	D 20 pfennig Deutsches Reich	1888A	1+	20	
44	38	D 50 pfennig Deutsches Reich	1924D	1+	20	
45	38	D 25 pfennig Deutsches Reich	1910A	1+	20	
46	86	DK C 3. 1 skilling 1536 G106 		1	310	
47	86	DK F 2. 1 skilling 1563 H12 		1(+)	300	
48	86	DK F 2. 2 skilling 1564 H16 		1(+)	600	
49	86	DK F 3. 2 skilling 1648 H122B 		1	300	
50	86	DK F 3. 2 skilling 1650 H124 S14.2 		1+	350	
51	86	DK F 3. 2 skilling 1665 H134B 		1+	325	
52	86	DK F 4. 1 skilling 1716 H45 S (R) 		1+	750	
53	86	DK F 4. 12 skilling 1722 H49 		1+	450	
54	86	DK C 4. 8 skilling 1608 H96 S. 42 		1+	1050	
55	86	DK C 4. 1 skilling 1620 Hi19C 243 		1+	250	
56	86	DK C 4. 8 skilling 1624 H133 		1-1+	275	
57	86	DK C 4. 2 skilling 1624 H134A 35.1 		1	150	
58	86	DK C 4. 4 skilling 1632 H142 		1(+)	400	
59	86	DK C 4. 3 skilling lybsk 1641 H176A 		1++	400	
60	86	DK C 4. 2 skilling 1648 H142 H151B 		1	100	
61	86	DK C 4. 4 skilling lybsk u. år H167 Type 2 		1	350	
62	86	DK Genforeningsmedalje 1864 — 1920 i original æske 		01	350	
63	86	DK medalje Kongestadens glæde 1833 Bergsøe 110 		01	350	

64	86	DK medalje 10 krone H.C.Andersen Den grimme ælling	0	150	
65	86	DK Fr. 8. 1 ører 1907, 09	0-01	80	
66	86	DK Chr. 10. 5 øre 1920	0	200	
67	86	DK 1 rigsdaler på perlemor polet Sømod 2830 	0	100	
68	86	DK 24 skilling på perlemor polet Sømod 2830 	0	100	
69	86	UK 10 stk. spillemønter engelske (Queen Victoria)	1+	40	
70	86	D 6 stk. Euromønter tyske	0	100	
71	86	Tysk Østafrika 20 Heller 1916	1(+)	50	
72	86	Tysk småmønt Oldenburg 1 groschen 1758B, Wismar 3 pf. 1755	1+, 1(+)	40	
73	109	DK 1 øre 1874	1(+)	Hb	
74	109	DK 2 kr 1875	1-	Hb	
75	109	DK 2 kr 1876	1-	Hb	
76	109	DK 2 kr 1899	1	Hb	
77	109	DK C8 1/5 sk rbs 1842 H13B	1+	Hb	
78	109	DK ½ sk rbs 1842, 1 sk rbs 1842, 4 sk 1842	Lot	Hb	
79	109	DK F7 ½ sk 1852, 1 sk 1853	Lot	Hb	
80	109	DK F7 ½ sk 1857 Si8.2 2 x 1 sk 1856 Si9.2, 1860, 1863 C9 1867	Lot	Hb	
81	109	DK F7 4 sk 1854, 1856	1	Hb	
82	9	DK 2 kr 1939	1	5	
83	9	DK 2 kr jub 1888 loddespor hængsel	1+	30	
84	9	DK 2 kr jub 1888	1+	70	
85	9	DK 2 kr jub 1923	01	45	
86	9	DK 2 kr jub 1930	1+	20	
87	9	DK 2 kr jub 1958	0	25	
88	9	DK 2 kr 1915	1+	30	
89	9	DK 2 kr 1888 jub sorte pletter	1++	60	
90	9	DK 2 kr 1912 jub	1+	50	
91	9	DK 5 kr 1960 jub	0	20	
92	9	DK 10 øre 1874, 1903	1	15	
93	9	DK 10 øre 1905 plet	1++	10	
94	9	DK ½ kr 2 x 1924, 3 x 1925, 1926	lot	55	
95	9	DK 2 stk 2 kr 1875	1	45	

96	9	DK 2 kr 1940	1	10	
97	33	DK pose med C10-M2 mønter incl 13 stk 1 kr, 13 stk 5 kr ca. 1,6 kg	lot	100	
98	33	Holland pose med mønter ca 100 g	Lot	15	
99	83	Norge 2 kr 1914 jub	1	50	
100	83	Norge 1 øre 1921 bronze, 1941	1, 1+	75	
101	83	Norge 5 øre 1913, 25 øre 1921 m/hul, 1940	1,1,1	20	
102	83	Norge 1 kr 1954, 2009	1, 1+	5	
103	83	Cypern 2 cent 1985	1(+)	5	
104	83	DK 1 kr 1947, 1958	1, 1+	15	
105	83	England 2 shilling 1948 Hong Kong 1 dollar 1972	1, 1+	8	
Medaljer					
106		Norges medaljen 1977	0	45	
107		Norges medaljen 1978	0	45	
108		Færø medalje 1977	0	45	
109		Grønlands medaljen 1977	0	45	
110		Grønlands Hjemmestyre medaljen 1979	0	45	
111		DK medalje P. V. Glob 70 år 1981	0	45	
		Sedler			
112		Østrig notgeld 10 forsk.	0	25	
113		Østrig notgeld 5 forsk. (rationerings kort genbrugt som nødsedler)	0	12	
114		Østrig notgeld 10 forsk.	Lot	10	
115		Østrig notgeld 10 forsk.	Lot	10	
116		Østrig notgeld 9 forsk.	Lot	10	
117		Østrig notgeld 10 forsk.	Lot	10	
118		D Manheim 2 million mark 01.011.23	1	5	
119		D Stollberg 100 million mark 01.09.23	1	10	
120		D Pirmasens 5 million mark 15.08.23	1	10	
121		D Crefeld 100 tusind mark 15.07.23	1	10	
122		D Frankfurt a. M 100 mark 01.09.22	1-	5	
123		D Bergedorf 2 million mark 16.08.23 repareret	1-	5	
124		D Crefeld 500 mark 28.09.22	1	10	
125		D Bad Godesberg am Rhein 100 million mark 13.09.23	1	10	

 : se billede på www.nfns.dk

Nogle af kilderne omtaler kometen som en stjerne (Sidus Iulium), men det er givet at det var en komet. Octavian benyttede bevidst i årene efter legene en stjerne som symbol for Cæsars guddommeliggørelse. Normalt er en komet et dårligt varsel, men det lykkedes Octavian at udnytte situationen positivt. Kometen var heller ikke så skræmmende at se på, da den ikke havde nogen stor hale og den kunne meget nemt opfattes som en stjerne. Kometen blev også observeret af de kejserlige astronomer i Kina, men beskrives her klart som en komet med tydelig hale. Men hvorfor lignede den så mere en stjerne end en komet, set fra Rom? Det skyldtes at der højst sandsynligt kort tid inden Cæsars død har været et kraftigt vulkanudbrud i Italien, der har fyldt atmosfæren med så meget støv og aske at himlen ikke længere var klar. Antikke kilder beretter at vulkanen Etna spyede store flammer og aske på netop denne tid. Geologiske aflejringer tyder også på stor vulkansk aktivitet i denne periode. Man kender ikke kometens bane.

I år 43 fvt. vandt Octavian magtkampen i Rom og kunne derefter begynde at benytte møntprägningen til politiske formål. På en række mønter genfinder vi således en stjerne som symbol for Cæsars guddommeliggørelse ("Caesaris Astrum" = Cæsars stjerne). Eksempler herpå er RSC1 44, 62 og 90. Efter i år 19 fvt. at have opnået den endelige magt i Romerriget ønskede han at befolkningen skulle opfatte hans regeringstid som en ny guldalder ovenpå borgerkrigens rædsler. Han genindførte derfor de såkaldte Sækularlege (100-årslege), der ikke har været afholdt siden år 149 fvt., som et tegn på starten af en ny tid. De blev afholdt i år 17 fvt., efter at lidt manipulation med beregningen af tiden fra de sidste sækularlege fik årstallet til at passe nogenlunde. De ovenfor nævnte mønter med kometmotivet menes at være udmøntet i forbindelse med disse lege.

Kasper M. Paasch

Referencer.

1. Augustus. Rudi Thomsen. Forlaget Sfinx 2001. Aarhus Universitet.
2. The Comet of 44 B.C. and Caesar's Funeral Games. Ramsey and Licht. Scholars Press, Atlanta, Georgia.
3. (RSC1). Seaby, Roman Silver Coins Vol. 1, 3. udgave.
4. (RIC). Roman Imperial Coins Vol. I (Augustus to Vitellus).
5. (Sear). Sear. Roman Coins and Their Values. 3. udgave.

Bragt i bladet december 2001.

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 13. februar 2018

Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris
1	26	22	10	43	45	64	66	85	5	106	250
2	10	23	16	44	45	65	50	86	5	107	
3		24	5	45	25	66	38	87	12	108	
4	25	25	5	46	30	67	40	88	50	109	42
5	400	26	5	47	28	68	38	89	12	110	54
6		27	185	48		69	54	90	28	111	56
7		28	45	49	36	70	40	91	30	112	25
8	45	29		50		71	38	92	20	113	5
9	80	30	45	51		72	36	93		114	5
10	25	31		52	1000	73	40	94		115	52
11		32		53	630	74	36	95		116	26
12	20	33		54	500	75	25	96		117	25
13	30	34		55	1775	76	14	97		118	25
14	20	35	20	56	1300	77	18	98		119	25
15	220	36	32	57	620	78	18	99		120	42
16	52	37	40	58	1540	79	10	100		121	42
17	8	38	20	59	1040	80	25	101		122	44
18	12	39	26	60	12	81	5	102	60	123	46
19	10	40		61	14	82	25	103	450	124	48
20	5	41	54	62	100	83	25	104	60	125	50
21	5	42		63	100	84		105	60	©	

Generalforsamling og auktion.

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med generalforsamling og auktion
tirsdag den 10. april 2018 kl. 19.30 i NygadeHuset i Aabenraa.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

1. Valg af dirigent.
2. Beretning ved formanden.
3. Regnskab ved kassereren.
4. Fastsættelse af kontingent.
5. Valg til bestyrelsen: Efter tur afgår Jens Madsen, Hans Chr. Deele og Henning Kjær.
6. Valg af revisor: efter tur afgår Erik Østergaard.
7. Orientering om auktionslisterne.
8. Indkomne forslag.
9. Eventuelt.

Foreningens regnskab uddeles på generalforsamlingen,
 eller kan rekvireres hos formanden.

P. b. v. Henning Kjær.

Da foreningens beholdning af kommission sedler og mønter er ved at være solgt,
 vil vi gerne opfordre medlemmerne til at indlevere mønter og sedler til salg.